

APPELL

Nr. 1/2022

Utgitt av: Norsk Folkehjelp • www.folkehjelp.no

Gruvedrift kveler lokalsamfunnet

Side 4

Arbeidere i arbeidsgivernes vold

Side 8

Ny giv i Namsos

Side 14

Tema:

En hobby som redder liv

Side 18-32

APPELL

Tidligere Melding, Helsa, Helse Miljø
Trivsel, Norsk Folkehjelp og Magasinet
Norsk Folkehjelp

Utgiver: Norsk Folkehjelp

Nr. 1, 2022. Årgang 82

Postadresse:

Postboks 8844 Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:

Norsk Folkehjelp
Stortorvet 10, Oslo

Telefon: 22 03 77 00

Faks: 22 20 08 70

Internett: www.folkehjelp.no

Redaktør: Torunn Aaslund

E-post: taa@npaid.org

Medarbeidere dette nummer:

Sissel Fantoft, Ellen Johanne Jarli,
Kirsti Knudsen, Mpumelelo Buthelezi,
Barry Christianson, Bjørn Magne
Øverås, Liv Marit Idsø og Ida Kroksæ-
ter.

Grafisk utforming: LO Media

Trykk: Ålgård Offset AS, Ålgård

Opplag: 31 625

ISSN 0804-7758

Annonsekontakt:

Arild Halsne, tlf.: 915 90 578

E-post: arild@hrme.no

Redaksjon avsluttet: 28. februar

Signerte artikler gir ikke nødvendigvis
uttrykk for Norsk Folkehjelps syn.

Ønsker du å bli medlem? Kontakt oss
på telefon 22 03 77 00, eller besøk
oss på www.folkehjelp.no

Norsk Folkehjelp

Fagpressen
Opplagskontrollert

LEDER

En hobby som redder liv

Norsk Folkehjelp er i gang med en storsatsing på synlighet som skal gå fram mot landsmøtet i 2023.

Først ute i rekken av aktiviteter er denne vårens kampanje for rekruttering av frivillige til redningstjenesten i Norsk Folkehjelp Sanitet.

De frivillige redningsmannskapene er en integrert og viktig del av den norske redningstjenesten. De er uunnværlige når de store katastrofene skjer, som kvikkleireskredet i Gjerdrum, og under de – beklageligvis – dagligdagse leteaksjonene etter turister som har vrikket en fot på tur eller som har gått seg vill på fjellet.

Redningsmannskapene stiller opp til alle døgnets tider når alarmen går og en kjær mormor som er rammet av demens, eller en sønn med forhøyet selvmordsrisiko, har forsvunnet.

Klimaendringene fører til sterkere stormer, oversvømmelser og isolerte lokalsamfunn, og behovet for å ha den frivillige redningstjenesten nær lokalsamfunnet er stort. Det så vi da ekstremværet «Gyda» skylte inn over Norge i januar i år, og flere av våre lokallag på Vestlandet bidro i beredskap og evakuering.

De får ikke lønn. De kan til og med risikere å tape lønn på sitt engasjement. De bruker utallige timer på kurs og trening fordi de vet at når alarmen går er det deres kunnskaper og profesjonalitet som redder liv. Det de får igjen er en meningsfylt fritid, viktig kompetanse og mange nye gode venner.

Det endelige målet for perioden er at Norsk Folkehjelps lokallag skal dekke hele landet og å rekruttere flere hundre nye mannskaper. Bare én måned inn i rekrutteringskampanjen, kan det se ut som en dunderende suksess.

Torunn Aaslund
Torunn Aaslund
Redaktør

INNHOOLD

FØLG NORSK FOLKEHJELP

TEMA: Frivillige mannskaper i redningstjenesten bruker mye av sin fritid på aksjoner, øvelser og kurs. De gjør det fordi det er en meningsfull hobby. FOTO: NORSK FOLKEHJELP NESSET

AKTUELT

- 04** Kampen for å puste
- 08** I arbeidsgiverens vold
- 12** I møte med Taliban
- 14** Ny giv i Namsos
- 16** Fotokurs- og konkurranse

TEMA: EN HOBBY SOM REDDER LIV

- 18** Anders i Lørenskog: Alltid beredt
- 20** Frivillig innsats som hobby
- 22** Droner: Suverent Supplement
- 24** Midt-Troms: Bærebjelke i lokalsamfunnet
- 26** Stor innsats under ekstremværet «Gyda»
- 30** En kveld i beredskapsambulansen

FASTE ANNONSER

- 33** Støtteannonser
- 34** Støtteannonser fra lokale klubber og foreninger
- 35** Hovedsamarbeidspartnere og regionskontorer

FORSIDEBILDE:

Norsk Folkehjelp Midt-Troms har hovedkvarter i Finnsnes som ligger 7 mil sør for Tromsø. Det er et rent søk- og redningslag som i 2021 deltok på 23 søk- og redningsaksjoner.

Foto: Ellen Jarli

Kampen for å puste

En kvelende lukt fra forurensende utslipp av røyk, kjemikalier og støv ligger over nabolaget Phola i Mpumalanga-provinsen i Sør-Afrika. Innbyggerne her er hardt rammet av forurensingen fra gruvedrift og kullkraftverk, og de internasjonale gruveselskapene gjør lite for å bedre leveforholdene deres.

TORUNN AASLUND [tekst]
MPUMELELO BUTHELEZI [foto]

83 prosent av Sør-Afrikas kullproduksjon foregår i provinsen Mpumalanga, noe som har ført til flere tiår med forurensing og en dødelig luftkvalitet.

– Folk lider og dør sakte som følge av luftforurensingen i området, sier Millicent Shungube. Hun er prosjektkoordinator for Norsk Folkehjelps partnerorganisasjon Mining Affected Communities United in Action [Macua]. Hun tar oss med rundt i de uformelle bosettingene i Phola.

Nabolaget er omgitt av 15 gruver, men innbyggerne her drar ikke nytte av dem i form av arbeidsplasser. Folk lever i stor fattigdom og arbeidsledighet til tross for fagre løfter fra gruveselskapene om sysselsetting og lokal utvikling.

– Vi er opptatt av å lære opp kvinner og øke deres bevissthet om farene ved gruvedrift i lokalsamfunnet og hvilke rettigheter de har. Når gruveselskapene etablerer seg her, rådfører de seg med mennene og lokale ledere, mens kvinnene er skjøvet ut på side-linja og blir ikke hørt.

FORURENSER VANNET. Nesten halvparten av den mest fruktbare jorda i Sør-Afrika ligger i Mpumalanga, og kvinnene er avhengig av å dyrke jorda og selge avlingene på markedene.

– Kvinnenes liv er sterkt berørt av gruveaktivitetene, forteller Millicent. – Gruveselskapene utnytter oss. De gjør oss syke ved å forurense drikkevannet. De har lagt beslag på mye av jorda som vi trenger til å dyrke mat, og den jorda som er igjen er forurenset. Både luft, mat og vann er forurenset av svovel-

SELGER GRØNNSAKER: 56 år gamle Khanyiso Nombewu bidrar til husholdningen ved å dyrke grønnsaker som hun selger på markedet i Vezi Section. Hun håper på at barna hennes kan bli ansatt i et gruveselskap.

SOUTH 32: En kulldumper tilhørende det australske gruveselskapet South32 passerer Waya, en bosetting i Phola.

PROSJEKTKOORDINATOR: Millicent Shungube fra organisasjonen Macua og Sibongile Skhosana fra Greater Phola Women's Forum jobber for bedre levekår for lokalsamfunn som bor i nærheten av gruvedrift.

STORE DRØMMER: 14 år gamle Zinhle Amanda Yika går i 9. klasse. Hun drømmer om å bli en nevrolog slik at hun kan hjelpe alle de som har skader etter forurensingen fra gruveselskapene.

dioksid, tungmetaller som kvikksølv og fine partikler som ødelegger lungene våre.

56 år gamle Khanyisa Nombewu arbeider på en liten salatåker. Hun forsørger familien – inkludert de to voksne barna sine – ved å selge grønnsakene på markedet.

– Alt har blitt så dyrt, forteller hun. – Mitt håp er at gruveselskapene snart begynner å ansette folk i lokalsamfunnet, slik at barna mine som er arbeidsløse kan få seg jobb der.

Giftige gasser og tungmetaller kan ofte gi nevrologiske skader, noe det er mye av i Phola. 14 år gamle Zinhle Amanda Yika går i

9. klasse. Hun ønsker å hjelpe mennesker som er skadet av forurensingen.

– Jeg vil studere for å bli nevrolog slik at jeg kan forske på bedre behandlingsmetoder for dem som er rammet av nevrologiske skader, sier hun.

PLUKKER SØPPEL. 59 år gamle Anna Ntuli er helt alene i verden. Hun har mistet alle sine familiemedlemmer. Fordi hun er arbeids- og bostedsløs, må hun samle søppel for å overleve. Hun plukker resirkulerbare bokser og flasker som hun selger videre.

NY SJANSE: 27 år gamle Teboho Willington Bulanga midler. Han ønsker å bli rusfri slik at han kan gi livet

– Jeg skulle ønske at myndighetene hjalp meg med å flytte til en subsidiert bolig, sier hun.

Ved fotballbanen sitter 27 år gamle Teboho Willington Bulanga. Han begynte å røyke heroin da han var 17 år, og droppet ut av skolen.

– Når vi er omringet av gruver, rammes vi av klimakrisen og luftforurensing. Arbeidsløsheten rammer særlig de unge i området, sier han. – Gruveselskapene er ikke villig til å gi oss en jobb. Mitt høyeste ønske er å få behandling for heroinavhengigheten slik at

sluttet på skolen som 17-åring og ble avhengig av rus-
en ny sjanse.

jeg kan få en ny start i livet.

Millicent Shungube er bekymret for at myndighetene gjør så lite for å bedre levekårene for innbyggerne i Mpumalanga.

– Vi må presse våre politikere til å satse på bærekraftig energi og grønn innovasjon, og kunnskap om klima og klimaendringene må inn som pensum i skolene, sier hun.

– Ungdommen gjennomskuer hykleriet når vår regjering lover å ta klimaendringene på alvor mens de stadig skyver på datoer for frister, noe som tydelig viser deres mangel på engasjement, avslutter Millicent.

SPRENGNING: Nabolag i Greater Phola opplever daglige rystelser som følge av planlagte sprengninger i South32 gruvene.

Daglige sprengninger

Hver dag blir lokalsamfunnet i Mpumalanga plaget av drønnene fra sprengninger i kullgruven som eies av det australske selskapet South32. Sprengningene ødelegger hus og innbo, og fører også til mentalt stress blant innbyggerne.

Selv om gruveselskapene er lovpålagt å varsle lokalsamfunnet før de sprenger, gjør de aldri det. Innbyggerne må anspent gå og vente på det neste drønnet.

Familien Mtembu består av mor Esther Agnes [43] og barna Mxolisi, Minhle, Zinhle Yika og Mbali. Huset deres har store skader etter eksplosjonene fra South32.

– Sprengningene får jorda til å riste, og støvet som driver gjennom husene gir oss store helseplager, sier Esther Agnes.

– Vi har sprekker i veggene, og taket lekker. Det elektriske anlegget er også ødelagt og farlig å bruke, men gruveselskapet er ikke villig til å reparere eller betale erstatning for skadene, forteller hun.

ANSVARSRASKRIVELSE. På grunn av det grønne skiftet har verdien til kullindustrien stupt i verdi, og South32 har derfor nå solgt sin gruvedrift i Sør-Afrika billig til et sørafrikansk selskap.

South32 skal ifølge salgavtalen

SKADER PÅ HUSET: Familien Mtembu består av mor Esther Agnes [43] og barna Mxolisi, Minhle, Zinhle Yika og Mbali. Huset deres har betydelige skader etter sprengningene.

ØDELAGT: Sikringsskapet i huset til Esther Agnes er skadet etter sprengningene fra South32.

fremdeles kunne ta ut profitte fram til 2024. Men det internasjonale gruveselskapet – med sine enorme ressurser og lange erfaring – overlater likevel ansvaret for å rydde opp og rehabilitere gruvesamfunnene til kjøperne, som ikke har de ressursene som trengs og som også vil være vanskeligere å holde ansvarlig.

Det vakre landskapet i Western Cape i Sør-Afrika skjuler grusomme arbeidsforhold, fattigdom, lidelse og mennesker som lever helt på arbeidsgivernes nåde. Arbeiderne på store gårder i provinsen har organisert seg for å stå opp for sine rettigheter.

BARRY CHRISTIANSON og bearbeidet av
TORUNN AASLUND [tekst]
BARRY CHRISTIANSON/FAIRPICTURE [foto]

Western Cape er det afrikanske kontinentets sydligste punkt. Med sin beliggenhet – der det varme Indiahavet møter det kalde Atlanterhavet – har provinsen et behagelig middelhavsklima og fruktbar jord som er velegnet for landbruk og vinproduksjon.

Men under den vakre overflaten er det en annen virkelighet. Her er det store jordbruksanlegg med hundrevis av arbeidere som bor og lever på gårdene, ofte i flere generasjoner. De mektige gårdeierne bruker sin makt for å hindre arbeiderne i å organisere seg og stille krav om grunnleggende rettigheter, men nå har arbeiderne begynt å ta til motmæle.

Bonden på Ashton Goree skal normalt overføre lønningene 24 timer i forveien for at arbeiderne, som får utbetalt lønn hver 14. dag, skal få lønn i tide. Gang på gang skjer det at lønna ikke er klar til lønningsdagen. Arbeiderne har gjentatte ganger tatt det opp med bonden uten at noe skjer.

I protest forlot arbeiderne på gården arbeidet og samlet seg utenfor gården for å høre på Denico Dube Farm fra fagforeningen CSAAWU. Dube lovte å mekle på arbeidernes vegne, men han sa også at de måtte vende tilbake på jobb denne dagen. CSAAWU organiserer om lag 5000 landarbeidere i Western Cape-området, og ble grunnlagt i 2006 med ett formål: Å gi de aller fattigste og mest sårbare en stemme.

UVERDIGE SANITÆRFORHOLD: Eugenes Jantjies kone, Anneline, jobber sammen med mannen på gården. Gården må jobbe under: – 18 kvinner deler det samme toalettet, som blir vasket bare en gang per måned. Måttet begynne å gå på do utendørs.

I arbeidsgiveren

CSAAWU har tatt oss med til noen av gårdene i området, slik at vi kan få høre fra arbeiderne selv hvilke forhold de arbeider under og hvordan de blir behandlet av gårdeierne.

GJELDSSLAVER. Eugene Jantjies (30) er tilsluttet i CSAAWU og har jobbet på gården Ashton Goree i ti år. Han sier at problemene startet da arbeiderne organiserte seg i CSAAWU.

– Når lønna er forsinket, må arbeiderne låne penger fra lånehaier for å kunne brødfø

seg selv og barna sine, forteller han. – Når lønna så kommer, må de betale tilbake lånene med ublu renter og dermed faller de dypere og dypere ned i gjeld.

Lønn som uteblir er bare et av problemene arbeiderne sliter med når arbeidsgiveren ikke tar hensyn til deres behov og rettigheter.

Eugene forteller at eieren av Ashton Goree også har innført et system der arbeiderne ikke har lov til å ta fri på mandager og fredager. Så dersom en arbeider får time på klinikk

Hun forteller om arbeidsforholdene som kvinnene på Vi begynte å få infeksjoner av å bruke toalettet og har

s vold

TRUET MED UTKASTELSE: Moos Sampson og sønnen Christian forteller at gårdeieren kommer hjem til dem for å provosere fram situasjoner som rettferdiggjør at familien kastes ut fra hjemmet.

eller sykehus på disse dagene får de ikke betalt, noe de derimot får dersom avtalene deres faller på tirsdager, onsdager eller torsdager. For arbeiderne er det en håpløs ordning, for de kan ikke selv bestemme når de får timer til helsesjekk.

FORSØKER Å SKREMME DEM VEKK. På Klipdrift Farm møter vi den 59 år gamle gårdsarbeideren Moos Sampson. Han forteller hvordan eieren nå har solgt gården og ønsker å kaste arbeiderne ut fra deres hjem på går-

den uten å tilby dem alternative boliger andre steder.

– Jeg har ikke noe annet imot gårdeieren, forteller Moos, men han må tilby meg et nytt hus dersom han vil at jeg skal flytte.

– Noen ganger lukter det vondt av vannet fra kranene, som om det ligger et dødt dyr i vannet, forteller Moos. – Da blir vi tvunget til å hente urensset vann fra kanalen som renner forbi gården. Etter at gården ble solgt, blir det heller ikke lenger samlet inn søppel, så vi må brenne det på gårdsplassen.

Moos sønn Christian forteller at gårdeieren har dukket opp hjemme hos dem som for å skremme dem. Han tror at bonden bevisst forsøker å provosere dem for å få en grunn til å tvinge gjennom en utkastelse.

SAGTOPPOG KASTET UT. Lodewyk Ryneveld [45] jobbet for Anton Conradie Vervoer i 15 år. Han ble ansatt som verkstedassistent. Jobben hans innebar mekanisk arbeid på lastebiler, sveising, og fiksering av vannrør.

Lodewyk forteller at forholdet til arbeids-

BRENNER SØPPEL: Mos Sampsons kone, Gertuide, må brenne søppelet på gården fordi alle sanitærtjenester opphørte da gården ble solgt.

giveren lenge var godt. Han kunne bruke arbeidsgiverens varebil til butikken og gjøre ærend. Hvis han skulle reparere en venns bil, kunne han spørre arbeidsgiveren om råd, og noen ganger fikk han lov til å bruke hans verktøy.

– Vanligvis, hvis jeg gjorde feil, tok han en prat med meg om det, og det var det. Eller hvis jeg brukte varebilen og kom for sent, kunne jeg bare sende en melding til ham. Noen ganger svarte han ikke med én gang, da pleide jeg senere å få en melding der han spurte om jeg fikk gjort det jeg skulle, sier Lodewyk.

MISTET JOBBEN. Alt endret seg en morgen da Lodewyk fikk problemer med varebilen, og innså at den måtte repareres. Sjefen hans var ikke der den dagen, så Lodewyk varslet sønnen hans, som ba ham om å dumpe varebilen med de andre ødelagte kjøretøyene og i stedet bruke en annen varebil.

– Jeg spurte ham om han var sikker på det, fordi sjefen og kona hans bruker den

UFORMELL BOSETNING: Oppose Koppie er en slumbebyggelse der gårdeiere dumper arbeidere de ikke lenger ønsker å ha som ansatte. Her får de tidligere arbeiderne et lite skur med et stykke land og de må selv sørge for vann og sanitære forhold.

LA NED ARBEIDET: Da arbeiderne på Ashton Goree Farm ikke fikk lønna inn på kontoen på lønnsdagen, la de ned arbeidet i protest. Deneco Dube (med ryggsekk) fortalte arbeiderne at de hadde CSAAWUs støtte og at forbundet skulle mekle med gårdbrukeren på deres vegne, men at de måtte gå tilbake til arbeidet.

SELGER VED FOR Å OVERLEVE: Lodewyk Ryneveld mistet vilkårlig jobben på gården til Anton Conradie Vervoer etter 15 år. Nå forsøker arbeidsgiveren aktivt å hindre han i å tjene til livets opphold på andre måter.

andre varebilen, og liker ikke at jeg bruker den fordi jeg jobber med fett og olje. Men sønnen overlot bilen til meg, sier Eugene.

Da sjefen fikk høre hva som hadde skjedd, sa han bare til Lodewyk at de kunne diskutere saken i en disiplinærhøring og at Lodewyk ikke trengte å møte på jobb før han fikk en

dato for høringen. I høringen fikk Lodewyk vite at han ikke lenger var ansatt og at han måtte flytte ut fra hjemmet der han hadde bodd i 15 år.

Lodewyk forteller at det er vanskelig for ham å finne arbeid i Robertson og Ashton på grunn av denne saken. Når en arbeider først

blir flagget som et «problem», snakker bøndene og bedriftseierne om det seg imellom. Lodewyk tok saken videre til mekling.

– VIL AT VISKAL SULTE. Mens han ventet på at meklingen skulle komme opp, bestemte Lodewyk seg for å fikse biler for å tjene litt penger for å forsørge familien. Arbeidsgiveren hans sendte ham et brev via sin advokat der det sto at Lodewyk «ulovlig beriket seg ved å handle på vår klients eiendom som om den var hans egen». Brevet krevde at han skulle slutte å reparere biler og at bilene ble fjernet.

Uten andre inntektsmuligheter begynte Lodewyk å selge ved som han hugget på land som ikke tilhørte hans tidligere arbeidsgiver, noe arbeidsgiveren også prøvde å stoppe.

– Det er som om han vil at vi skal sulte, sier Lodewyk.

Lodewyk venter fortsatt på at meklingen skal komme opp. I mellomtiden fortsetter han å tjene til livets opphold ved å selge ved og reparere biler.

CSAAWU

[The Commercial, Stevedoring, Agricultural and Allied Workers Union]

- › Fagforening for landarbeidere dannet i Robertson-området i Western Cape-regionen i Sør-Afrika.
- › Ble grunnlagt i 2006 for å kjempe mot de grufulle forholdene mange av Sør-Afrikas landarbeidere lever under.
- › Bare fire prosent av Sør-Afrikas landarbeidere er organisert, og de har historisk hatt det laveste lønnsnivået i landet.
- › I løpet av de siste tjue årene har mange landarbeidere mistet jobbene sine og blitt kastet ut fra gårdene de har bodd på, ofte i generasjoner.
- › CSAAWU er medlem i Norsk Folkehjelps partnerorganisasjon TCOE.
- › I 2017 fikk CSAAWU Arthur Svenssons internasjonale pris for faglige rettigheter på 500 000 kroner.

Norsk Folkehjelp i møte med Taliban

Som eneste representant for den humanitære mineryddingssektoren i møtet mellom Taliban og norske bistandsorganisasjoner i Oslo i januar, hadde Norsk Folkehjelp en klar oppfordring til Taliban: Å respektere de humanitære prinsippene og gi en forsikring om videre mineryddingsaktivitet i Afghanistan.

PRESSEMELDING

I januar møttes norske humanitære organisasjoner og representanter fra Taliban på Soria Moria hotell i Oslo. Norge hadde invitert representanter for Taliban til Oslo for å ha møter med norske myndigheter, internasjonale representanter og det afghanske sivilsamfunnet til forhandlinger.

Under møtet var de norske humanitære

STILTE KRAV: Emil Jeremic fra Norsk Folkehjelp på vei til møte med Taliban på Soria Moria hotell i Oslo. Norge inviterte i januar representanter for Taliban til Oslo for å ha møter med norske myndigheter og representanter for det internasjonale og afghanske samfunnet.

FOTO: TERJE PEDERSEN / NTB

RUNDT MØTEBORDET: Tirsdag møttes norske humanitære organisasjoner og representanter fra Taliban på Soria Moria hotell i Oslo. Norge har invitert representanter for Taliban til Oslo for å ha møter med norske myndigheter og representanter for det internasjonale og afghanske samfunnet til forhandlinger. FOTO: STIAN LYSBERG SOLUM / POOL / NTB

pris for enorme mengder landminer og eksplosiver som ligger igjen etter tiår med krig. Siden 1978 har landminer, klasebomber og andre eksplosiver drept og lemlestet nær 35 000 mennesker. Så sent som i 2020 ble det registrert nesten 1500 mineofre.

– For bare noen uker siden ble åtte små barn drept etter å ha lekt med en granat i en landsby i Nangarhar-provinsen, øst i landet. Dessverre er grusomme ulykker som denne ikke uvanlig i Afghanistan, bekrefter seksjonsleder i Norsk Folkehjelp, Emil Jeremic, som representerte Norsk Folkehjelp i møtet med Taliban.

Humanitær minerydding er en viktig forutsetning for å sikre en trygg fremtid for en krigsherjet afghansk befolkning. Mineryddingsprogrammet i Afghanistan ble opprettet i 1989, og er det eldste og blant de største i verden. Det var det første humanitære mineprogrammet som omfattet hele spekteret av aktiviteter, som minerydding, destruering av våpenlagre, minebevisstgjøring, bistand til overlevende og påvirkningsarbeid.

– Historisk sett har Afghanistans humanitære mineprogram vært til inspirasjon for andre land, og Afghanistans tilslutning til Minekonvensjonen og Klasevåpenkonvensjonen har vært en viktig drahjelp i det globale

arbeidet med å bekjempe miner og eksplosiver, sier Jeremic.

Talibans maktovertakelse har imidlertid utløst stor bekymring for fremdrift i programmet. En av årsakene til dette er at internasjonale sanksjoner vanskeliggjør pengeoverføringer, som er en forutsetning for å kunne opprettholde aktivitet.

– Banksystemet i Afghanistan har kollapset, og sanksjonene hindrer humanitære aktører fra å levere bistand. Om dette ikke blir løst vil den humanitære krisen forverres, forklarer Jeremic.

I sitt innlegg ba Norsk Folkehjelp Taliban om å utstede en offisiell erklæring om fortsatt støtte til det afghanske mineprogrammet.

– For de humanitære mineryddingsoperatørene på bakken vil eksplisitt støtte og eierskap fra Talibans side bety aksept, tilgang og sikkerhet i en krevende kontekst, sier Jeremic.

Norsk Folkehjelp har et spesielt mandat i Afghanistan, med ansvar for kvalitetssikring av all amerikanskstøttet mineryddingsaktivitet. Ifølge Jeremic er ansatte tilbake på jobb i Kabul etter en periode med suspendert aktivitet mens man avventet utviklingen i landet.

organisasjonene samstemte i sitt krav om at Taliban må respektere humanitære prinsipper, og sikre at organisasjoner som er til stede i landet får mulighet til å jobbe i tråd med disse. At alle ansatte, uansett kjønn kan gis mulighet til å jobbe fritt og selvstendig, ble også fremhevet.

Afghanistan anses for å være det landet på verdensbasis som er verst rammet av eksplosiver. Sivilbefolkningen betaler en høy

Ny giv i Folkehjelpa i Na

I disse dagar blir det jobba aktivt for å få nytt liv i Norsk Folkehjelp sitt lokal-lag i Namsos. Det er sett ned eit interimsstyre med Venke Heimdal som leiar, og årsmøtet ble gjennomført i februar.

LIV MARIT IDSØ (tekst)

Bjørn Lie, pensjonert typograf og framleis svært aktiv i frivillig arbeid i Namsos, er svært glad for at nokon tek over stafettpinnen i «Folkehjelpa». Bjørn kom inn i Norsk Folkehjelp i 1963. Han har vore leiar i laget i Namsos i 28 år, og var sekretær før den tid. Men han opplevde etter kvart at andre tillitsvalde i laget blei for gamle, og han blei i stor grad aleine om oppgåvene. Laget har difor vore «sovande» dei siste åra.

– I tidlegare tider var det åtte fagforeiningar i byen som var kollektivt innmelde i Norsk Folkehjelp. Det var også slik eg kom med i laget, fortel Bjørn. – Laget fekk ei krone pr. kollektivt innmelde medlem. Det er klart at dette betydde mykje, også økonomisk, meiner han.

Bjørn har vore særleg opptatt av det samfunnsansvaret Folkehjelpa har hatt for eldre folk i byen. Det å få til kortare og lengre ferieturar for folk som elles ikkje har så lett for å koma seg ut, har vore ein av Bjørn sine spesialitetar.

Men han har også jobba aktivt med internasjonal solidaritet, blant anna med bidrag til barneheimar i Murmansk. I 2002 var Bjørn i Murmansk med ei hjelpesending, som utsending frå Norsk Folkehjelp i Namsos, Trondheim og Kirkenes. Han var også med og tok imot barn som fekk eit ferieopphald i Trondheim etter atomulykka i Tsjernobyl i 1986.

– Det gjorde inntrykk på meg å vera

ENGASJEMENT FOR ELDRE: – Arbeidet for dei eldre i byen var noko av det vi dreiv mykje med i mi tid. Vi arrangerte svært mange kortare og lengre turar for folk som elles ikkje kom seg ut så lett, fortel Bjørn Lie.

saman med desse ungane. Dei var sterkt prega av det dei hadde opplevd – også fysisk. Og eg forstod at vi nok ikkje kom til å sjå dei igjen i levande live, fortel Bjørn. Han har sjølv jobba mykje som trenar for barn og unge, blant anna som turntrenar og i vektløftarklubben i Namsos, der han ennå er aktiv.

NYE PLANAR. Bjørn Lie er glad for at det no er Venke Heimdal, frå EL og IT Forbundet som tar over i Folkehjelpa i Namsos.

– Det er lenge sidan eg sa ifrå om at Venke

var rette dama til denne jobben, seier han.

Og Venke Heimdal er ivrig etter å koma i gang. Ho ser at det no er litt andre oppgåver som er viktige å ta fatt på enn det som stod mest sentralt i Bjørn si tid. Men ho meiner likevel at ikkje minst eldre folk i byen kan ha god bruk for Folkehjelpa.

– Ein av mine idear er å driva dataopplæring for godt vaksne folk. Vi har ennå ti år framfor oss der dei eldste av oss finn det vanskeleg å greia seg i den digitale verda. Det er så mange tenester som samfunnet meiner

msos

vi skal greia opp med sjølv, «på nettet». Men det er ikkje alle som kan det. Og når vi tilkallar fagfolk for å snakka om det, så er råda deira ofte alt for vanskelege for dei fleste eldre.

Det trengst meir grunnplanstrening, meiner Venke. Ho er opptatt av Norsk Folkehjelp sitt samfunnsansvar, på lokalplanet – og vidare utover. Sjølv har ho blant anna vore med Folkehjelpa til Honduras og sett kor viktig det er med internasjonalt solidaritetsarbeid.

– Men eg ser at sjølv om samfunnsarbeidet er viktig for meg, så har vi også folk i oppstartgruppa her som gjerne vil jobba med søk- og redningsarbeid, og som har erfaring frå Røde Kors. Eg trur difor det er lurt å jobba på to frontar, heilt frå starten av, når vi har etablert oss formelt, seier Venke Heimdal.

HISTORIA TIL NORSK FOLKEHJELP NAMSOS.

Norsk Folkehjelp Namsos starta opp så tidleg som i 1948, med 8. mars som den formelle skipingsdatoen. Dette var før kvinnedagen blei aktivt markert på denne datoen i Norge. Men det var likevel kvinnene som drog laget i gang. Ågot Selvik var den første formannen, som det heitte den gongen, og kvinnene i styret bygde på eit aktivt samarbeid med fagrørsla.

I åra etter krigen var det mange oppgåver å ta fatt på for Folkehjelpa. Namsos var ein by som blei nesten totalt brend ned under krigen. Mange levde i brakker i åra etterpå, og det var rasjonering og mangel på det meste.

Fagforeiningane såg særleg behovet for helsehjelp. Oppstart og drift av ein helsestasjon blei ei av dei første store oppgåvene for Folkehjelpa. Også andre helsetiltak var viktige. Bedriftshelsetenesta blei det arbeid for heilt frå starten. Ti år etter oppstarten kunne lokal-laget også gle seg over at det blei opna mødrehygienekontor i byen, først og fremst på grunn av arbeidarkvinneforeiningane sin innsats.

Åra etter krigen var ein periode der husmødrene jobba hardt for å få livet i familien til å gå rundt. Heimearbeidet var tungt, ikkje minst for kvinnene i brakkebyen. Folkehjelpa satsa på husmorferie, som var eit både populært og nødvendig tiltak den gongen.

↑ **OVERLATER STAFETTPINNEN:** Bjørn Lie er glad for å kunna overlata arbeidet i Norsk Folkehjelp Namsos til Venke Heimdal. Og han fortel gjerne om kva laget dreiv med i tidlegare tider.

→ **PÅ STAND:** Bjørn, på stand med loddosal for Folkehjelpa i yngre år, saman med Harald Forås.

KVINNENE DRO I GANG: Kvinnene spelte ei viktig rolle i Folkehjelpa i Namsos, heilt frå starten av.

SOLIDARITETSARBEID OG SOSIALE TURAR.

Etter som dei økonomiske forholda blei betre, både for den enkelte familien, og for lokalforeininga, forandra oppgåvene seg. Det blei satsa meir på internasjonalt solidaritetsarbeid, og på hjelp ved katastrofar og epidemiar. Samarbeidet med andre organisasjonar blei utvida.

Men laget var altså også opptatt av å spela ei viktig rolle sosialt sett for folk i byen.

– Det har blitt utruleg mange turar i laget

opp gjennom tida, og vi har mange gode minne å sjå tilbake på, fortel Bjørn Lie.

Sjølv har han blant anna fått Kongens fortienstmedalje for den snart 60 år lange innsatsen sin, både i Folkehjelpa og i anna frivillig organisasjonsarbeid. Og han har ikkje gitt seg ennå.

– Eg blir med vidare. Det er bruk for Folkehjelpa, seier Bjørn Lie – 86 år, og framleis aktiv vektløftar!

Fang øyeblikkene!

Som en kickstart på Frivillighetens år ble medlemmer i Norsk Folkehjelp invitert til et digitalt kurs med fotograf Mikael Örtenheim. Han hadde en rekke gode tips til å ta bedre bilder for å dokumentere aktiviteter i lokallagene.

SISSEL FANTOFT [tekst]

Frivillighetens år er forankret i Regjeringens Frivillighetsmelding, og Frivillig Norge er ansvarlig for å planlegge og koordinere innsatsen gjennom hele 2022. Målet er å synliggjøre og aktualisere frivilligheten, øke kjennskap og anerkjennelse og få flere til å engasjere seg.

– Vi skal bruke dette året på vise frem Norsk Folkehjelp på alle arenaer, og håper at gode innspill fra en profesjonell fotograf kan komme godt med når man skal ta bilder av all denne aktiviteten, forteller rådgiver lokallag Charlotte Morkken i Norsk Folkehjelp.

Gjennom hele året skal Norsk Folkehjelp ha en månedlig fotokonkurranse for alle lokallag.

– Tanken er å vise frem aktiviteten vår på sosiale medier mens vi også bygger en bedre bildebank. Vi vet at det foregår veldig mye bra rundt omkring i lokallagene, og håper at vi kan bruke 2022 til å bli enda bedre på å vise dette fram, sier hun.

Fotokurset foregikk digitalt 18. og 25. januar, og totalt deltok om lag 40 medlemmer i Norsk Folkehjelp.

– Planen var å arrangere ett kurs, men pågangen var så stor at vi utvidet med en ekstra ettermiddag. Hver kurskveld varte i to og en halv time, opplyser hun.

FOTOGRAFEN: Mikael Örtenheim har tatt bilder på flere arrangementer for Norsk Folkehjelp. Han bidro med mange gode tips for at våre frivillige selv kan bidra med blinkskudd fra sine aktiviteter.

TAMANGE BILDER. Mikael Örtenheim har lang erfaring som profesjonell fotograf, og har ved flere anledninger hatt oppdrag for Norsk Folkehjelp. Han har blant annet dekket flere aktiviteter i regi av Solidaritetsungdommen. Han åpnet kurset med å presentere seg selv, og oppfordret deltakerne til å stille spørsmål underveis.

– Norsk Folkehjelp gjør trolig mye bra, men får dere og folk rundt dere virkelig sett det? Gode bilder bidrar til å synliggjøre hva dere faktisk driver med, sa han.

Örtenheims beste tips til å ta gode bilder er å ta mange.

– På dette kurset tar jeg utgangspunkt i fotografering med mobiltelefon. Det er ikke kameraet som tar et bra bilde, det er fotografen. Det handler om å se gode motiver, tenke på komposisjon og lysets innvirkning, og ha blikk for linjer, mønstre og konturer.

Du har mye større sjanse til å ende opp med gode bilder hvis du tar mange, fastslo han.

Örtenheim anbefaler å gå gjennom alle bildene umiddelbart etterpå og velge bort dem som ikke fungerer.

– Du kan gjerne gjøre dette i flere omgan-

ger, og tren på å velge bort dårlige bilder, oppfordret han.

BLIKJENT MED KAMERAET. Janniche Bruvik Dagsland i Norsk Folkehjelp Stavanger er ute med Sanitetsungdommen flere ganger i uka.

– Jeg meldte meg på kurset fordi jeg ville få noen tips til hvordan jeg kan ta enda bedre bilder, spesielt når det er mye som skjer på en gang, sier hun.

Dagsland er godt fornøyd med kurset.

– Jeg lærte hvordan en kan fortelle om en hendelse ved å lage bildeserier med mer spesifikke bilder, innstillinger på kameraets mobil som jeg ikke har vært klar over, og ikke minst bilderedigering, forteller hun.

Å være bevisst på hva slags motiv og øyeblikk du vil fange er et annet lurt tips fra Örtenheim.

– Tenk gjennom hva du ønsker å formidle med bildet. Din tolkning av hendelsen bestemmer hva du viser og ikke viser. Ofte er det lettere å fortelle en historie hvis du ikke forsøker å få med alt som skjer på ett bilde, men heller fokuserer på flere ulike motiver, sa han.

Kameraene i nyere mobiltelefoner har både vidvinkel, middels vinkel og zoom.

– Gjør deg kjent med funksjonene i ditt kamera, slik at du kan bruke det som passer best i ulike situasjoner. Zoomlinsen komprimerer situasjonen, og du får bedre skille mellom bakgrunn og person. Vidvinkel er fin å bruke når du ønsker å fange et område, en samling mennesker eller natur. Middels vinkel er mest lik vårt eget øye, og fungerer bra for eksempel til portretter, sa han.

BEHERSK LYSET. Variasjoner i lysforhold kan gjøre det utfordrende å få gode bilder, ifølge Örtenheim.

– Det er stor forskjell på å fotografere på dagtid, kveldstid eller innendørs. Derfor er det viktig at fotografer behersker lyset. Det er ikke alltid blitz gir det beste resultatet i mørke omgivelser. Kanskje kan du få noen til å skape bedre lys med en lampe, eller ta bilder ved et bål. Det kan bli mye mer stem-

ningsfullt. Hvis lysforholdene er utfordrende, kan du også vurdere å flytte objektet.

Som fotograf kan du velge mellom å selv delta i situasjonen, eller være en observatør.

– Du kan også kombinere begge disse tilnærmingene. Husk at framtoning påvirker bildene – er du blid og oppmerksom, smiler folk gjerne tilbake, presiserte Örtenheim.

Andre tips fra den erfarne fotografen var:

- By på deg selv.
- Se etter det spesielle motivet.
- Vær alltid klar med kameraet.
- Sørg for at du alltid har god batterikapasitet på telefonen.
- Fokuser på det avgjørende øyeblikket.
- Varier mellom oversiktsbilder og nærbilder.
- Vær tett på personer og aktiviteter.
- Bruk multicaption-knappen i actionfylte situasjoner. På iPhone aktiviseres den ved å holde utløserknappen inne.
- Lage gjerne bildeserier for å fortelle historier.
- Vær oppmerksom på personvernet. Barn inntil 13 år må ha samtykke fra foreldrene. Fortell alltid dem du fotografere hva bildene skal brukes til.

KONSTRUKTIVE TILBAKEMELDINGER. Ifølge Mikael Örtenheim består en fotoseanse av tre steg:

1. Ta mange bilder og velg ut de beste.
2. Rediger de bildene du har valgt ut. De fleste mobilkameraer har gode redigeringsverktøy du kan bruke for å øke kvaliteten på bildene. Prøv deg fram med de ulike funksjonene.
3. Del! Legg ut bildene på lagets ulike plattformer, og husk at du gjerne kan dele flere. Bruk gjerne Facebooks og Instagrams story-funksjoner aktivt.

I «hjemmelekse» fikk deltakerne på fotokurset å sende inn et utvalg bilder til Mikael Örtenheim.

– Fortell hvorfor dere valgte ut akkurat de bildene, så skal jeg gi dere konstruktive tilbakemeldinger, lovet han.

BLI MED I FOTO-KONKURRANSEN!

For å synliggjøre aktiviteten i lokallagene i 2022 arrangerer Norsk Folkehjelp fotokonkurransen «Månedens bilde».

Vinnerbildet fra hver måned vil bli delt på alle våre sosiale medierkanaler og i Norsk Folkehjelps blader, og det vil være mulig å vinne mange fine premier i løpet av året.

Kriterier for å delta:

- Bildet må være tatt i forbindelse med Norsk Folkehjelp-aksjoner/aktiviteter/arrangementer.
- Bildet må være av høy oppløsning slik at det kan brukes både på trykk og i sosiale medier.
- Hver person kan delta med ett bilde per måned.

Godkjenning som kreves av fotografen:

- Ved å delta bekrefter du at du har rettighetene til innsendte bilder.
- Når du laster opp et bilde til konkurransen, gir du oss samtidig lov til å offentliggjøre det i Norsk Folkehjelps kanaler. Fotograf blir selvfølgelig kreditert. Du frasier deg ikke rettighetene til bildene dine når du deltar, men Norsk Folkehjelp vil ha fri bruk av bildene og vil også lagre dem i sitt bildearkiv.
- Hvis én eller flere personer er gjenkjennelige på et bilde, er det fotografens ansvar at disse personene har gitt aksept til at bildet sendes inn til konkurransen og kan bli brukt av Norsk Folkehjelp.

Premier

Vinnerbildene vil bli publisert i våre sosiale mediekkanaler, samt i Appell. Vinnerfotografen hver måned vil motta en «Stockholm» ryggsekk fra Helly Hansen, i tillegg til at lokallaget får tilsendt en liten overraskelse. Lokallaget som vinner «Årets bilde» vinner reise og opphold til valgfri sentral samling for to deltakere i 2023.

Hvordan delta

Legg til ditt bilde med tittel «lokallag_måned» for utgangen av hver måned og vær med i trekningen av fine premier!
Bildene legger du inn her →

Alltid beredt

Da brannkonstabel Anders F. Leholt-Raaer midlertidig gikk over i en kontorjobb i Brann- og redningsetaten i Oslo kommune, måtte han finne på noe å gjøre på fritida som den alltid tilstedeværende beredskapspersonen i ham kunne trives med. Etter en sondering på nettet, ble det Norsk Folkehjelp.

KIRSTI KNUDSEN (tekst)

Avgjørende for valget var at Folkehjelpa hadde lag på Lørenskog, der Anders bor med familien. Nærhet er en grei faktor, mener han. Som redningsmannskap i Norsk Folkehjelp Lørenskog er det søk og redning som ligger hans hjerte nærmest, men han liker også førstehjelps- og sanitetsoppdragene.

– Det var veldig givende å være med på AUF-festivalen i sommer på Utøya. Vi samarbeider en del med Norsk Folkehjelp Oslo, og var blant annet med på Oslo-maraton i fjor.

– Hvilke egenskaper bør gode redningsmannskaper ha?

– Som redningsmannskap må du være empatisk og tålmodig. Empatisk for å ta vare på folk, tålmodig fordi selv etter hundre oppdrag og tusenvis av timer er det sannsynligvis ikke du som har funnet den savnede. Men

du er en del av det viktige laget, og på neste oppdrag kan det være du som utgjør en forskjell og finner den som er meldt savnet.

IMPONERT OVER FOLKEHJELPA. Norsk Folkehjelp har mange dedikerte medlemmer som gjør en stor innsats på frivillig basis. Hva er det som driver dem?

– Dette er en livsstil, sier Anders. – Det er nesten umulig å ikke bli engasjert når du møter andre redningsmannskaper som med liv og sjel holder på med dette til alle døgnetimer, året rundt – uten lønn.

– Hva får dere igjen for innsatsen?

– Noe av drivkraften er å kjenne tilfredsstillelsen ved å hjelpe andre. Selv har jeg fått mye påfyll av kunnskap om omsorg, førstehjelp og redningstjeneste generelt som jeg har tatt med meg tilbake til jobben min i brannvesenet. Jeg er imponert over de gode læringsplanene i Norsk Folkehjelp. Også på andre områder er Folkehjelpa langt framme, for eksempel ved at vi bruker kartsystemet SARTOPO. Ved leirraset i Gjerdrum var det avgjørende for å gjøre godt arbeid med etterretnings- og redningsarbeidet.

– Er det noe dere kan bli bedre på?

– Vi frivillige må bli flinkere på å henge oss på nødetatene og andre organisasjoner. Tørre å vise oss mer fram til befolkningen. Åpen brannstasjon under Brannvernuka i september er en god anledning til å verve nye medlemmer.

ALARMEN GÅR. En person med demens er meldt savnet i Lørenskog og alarmen går. Vaktlederen i Norsk Folkehjelp har blitt kontaktet av politiet og sender melding til alle

redningsmannskapene i distriktet. Hjemme hos Anders lyder det spesielle signalet på mobilen som er forbeholdt redningsoppdrag. Hva skjer så?

– Har jeg mulighet, drar jeg med en gang. Mens jeg gjør meg i stand til oppdraget, forbereder jeg meg mentalt på hva vi kan komme til å møte. Er det barn som er savnet, stiger adrenalinet. Det siste oppdraget vårt gjaldt en kvinne med demens, dårlig kledd i dårlig vær, nær sjøen. Da må du være forberedt på det meste. For ikke å snakke om større katastrofer, som Gjerdrum. Der fikk vi varsel om at minst 50 hus var tatt, med potensielt over 100+ savnede.

– Hva slags oppdrag rykker dere oftest ut til?

– Turgåere, demensrammede og suicidale er de største gruppene. Vi samles først på vår faste base på Lørenskog, der vi har biler og utstyr. Der har vi også terrenggående kjøretøy og utstyr til søk i vann. Sammen med nødetatene og andre frivillige er vi en slagkraftig ressurs på vanligvis mellom 50 og 70 mannskaper. Så starter vi søket under politiets ledelse, som oftest i lag på to og to.

– Hvor lenge holder dere på hvis det ikke er funn?

– Så lenge det er håp. Vi gir oss ikke før politiet avblåser. Men du blir jo sliten etter 6–8 timer, særlig hvis alarmen går ved midnatt, som den ofte gjør, og du har holdt på hele natta uten søvn. Det vanskeligste å takle er når vi ikke finner den savnede. Uvissheten, etter å ha lett og lett i flere dager. Når det begynner å gå dager i et søk er det en utrolig viktig lederoppgave å motivere mannskapene til videre framdrift.

ANDERS F. LEHOLT-RAAER

- Brannkonstabel/prosjektleder brannstasjoner i Oslo kommune Brann- og redningsetaten
- 40år, gift, to barn på fire og åtte (og hund)
- Styremedlem i Norsk Folkehjelp Lørenskog, NK beredskapsleder i Øst politidistrikt
- Aktiv i NF siden sommeren 2020
- NF Lørenskog har rundt 150 medlemmer

EN LIVSSTIL: – Det er nesten umulig å ikke bli engasjert når du møter redningsmannskaper som holder på med dette til alle døgnets timer, året rundt – uten lønn, sier Anders F. Leholt-Raaer som har vært engasjert i Norsk Folkehjelp Lørenskog siden 2020.

VURDERE SKADER. Når redningsmannskapene finner en savnet, må de raskt vurdere eventuelle skader. Er det flere skadde, må en i laget ta ansvaret for å prioritere – såkalt triage – mens de andre går på med førstehjelp.

– Ved funn er vi bare konsentrert om å gi best mulig førstehjelp og omsorg. Vi glemmer alt rundt oss, fokuserer bare på personen, og enser ikke engang om vi har et helikopter hengende over hodet. Vi har alltid med oss hjertestarter og hypotermisett mot kulda i tillegg til førstehjelpsutstyr.

Ifølge Anders er det som regel de som skriker høyest som er i minst fare. De som sitter ned og er stille, kan ha en skjult skade.

– På vei hjem fra kurs en gang, sammen med andre brannfolk, ble vi vitner til en trafikkulykke der en mor med to små barn hadde

fått sleng på bilen og ble truffet av en annen bil i sida. Mor ble tatt hånd om, mens spebarna var helt stille. Da begynte varselklokene å kime – barna var i sjokk. Vi fikk dem rolig ut av bilen, og da begynte de å skrike. Det var en lettelse.

MENTALE UTFORDRINGER. Redningsmannskapene kommer ofte ut for situasjoner som kan sette dype spor. Da er det som skjer etter oppdraget viktig. Mannskapene samles alltid på KO til en gjennomgang før de går hver til sitt.

– Vi må vokte oss for å ta med oss det vi opplever videre. Vi må klare å holde avstand, og ikke bli for emosjonelt berørt. Vi har lav terskel for formell og uformell debriefing i laget. Ofte holder det med en tur til McDonalds etter oppdragene for en prat og en

milkshake for å komme oss vekk fra det triste. Og galgenhumoren er ofte en god kanal – men aldri før oppdraget er fullført, da. Ved ekstra tragiske utfall får vi også hjelp fra Norsk Folkehjelp sentralt.

– Under aksjonen i Gjerdrum fikk jeg vite at flere jeg kjente var blant de savnede. Da fikk jeg en reaksjon og måtte trekke meg ut på kvelden. Alle tankene som for gjennom hodet. Det var tøft. I slike situasjoner er det viktig å snakke om det du har opplevd. Hjemme, med venner, men aller helst med dem du har vært sammen med på oppdraget, som har opplevd det samme som deg.

OPPLEVER OGSÅ GLEDEN. Det er ikke bare negative opplevelser redningsmannskapene kommer ut for, ofte møter de også gleden hos dem som er funnet i god behold og ikke minst hos deres pårørende.

– Jeg kommer aldri til å glemme det som skjedde 2. juledag (2020), da en eldre mann med demens ble meldt savnet. Det viste seg at han hadde gått ut i skogen for å finne et juletre. Gleden vi møtte hos familien da de fikk ham trygt tilbake, smittet over på oss. Mannen fikk en ny sjanse og kunne fortsette julefeiringa. Slike opplevelser tar vi med oss i sekken videre, forteller Anders, og fortsetter:

– En gang rykket vi ut for å finne en ung jente som ville ta livet av seg. Det hastet; hun hadde allerede gått ut for å gjøre det. Vi fant henne i god behold, og tilbake på basen står mor og far foran alle de frivillige og takker oss av hele sitt hjerte. Da blir du våt i øya. Det ble rene gåsehudstemningen og var en bekreftelse på at det vi gjør er viktig og riktig.

– Hva kan vi andre gjøre for å støtte denne viktige innsatsen?

– Selv om du ikke muligheter for å delta i søk og redning, er det mange måter du kan støtte arbeidet vårt på. Du kan være medlem, fast giver, bruke grasrotandelen eller bidra med gaver til lokallagene. Frivillige organisasjonen har knappe midler. Hver krone går rett til investeringer og utstyr til frivillige, ikke til lønn, for det får vi ikke. I Lørenskog måtte vi sette i gang med kronerulling da vi trengte ny motorsag. Og aktiviteten er stigende. Folk higer etter å lære, og det er alltid fullt på kurs. Vi har doblet antall redningsmannskaper i 2021, og flere nye er på vei inn, smiler Anders F. Leholt-Raaer.

Frivillig innsats som hobby

Hva er det som får folk til å bruke hundrevis av timer på frivillig innsats år etter år? Utsette seg for både psykiske og fysiske påkjenninger uten å få noe igjen for det – i alle fall ikke i lommeboka. Hva er det som driver dem?

KIRSTI KNUDSEN [tekst]

Lederen i Norsk Folkehjelp Horten, Anders Pettersen-Dahl, innrømmer at det hender at han også stiller seg det spørsmålet etter sene kvelder med vaktlister og planlegging for å få alt til å gå opp. Men så var det alt det andre, da.

– Det høres kanskje litt klisjeaktig ut, men gleden over å hjelpe folk er faktisk en drivkraft. Være på sanitetsvakter og få inn barn som griner fordi de har fått skrubbsår på kneet. Når vi har rensa og satt på plaster, er plutselig alt tipp topp igjen.

Samholdet og det gode sosiale miljøet i laget er også en grunn til at Anders trives med å være frivillig. Og at så mange er glad for å se dem.

– På en heavy metal-festival kom en storvokst mann med masse tatoveringer og ringer bort og tok meg i hånda og takka meg. De hadde ikke hatt behov for hjelp av oss, men han ville bare takke for at vi bruker fritida på å passe på dem. Sånne ting får jeg litt nupper på armen av.

KORONAPANDEMIEN. Norsk Folkehjelp Horten har som de fleste andre lag måttet legge om

ANDERS PETTERSEN-DAHL

- › Leder av Norsk Folkehjelp Horten, 33 år
- › Anleggsgartner
- › Leder av Norsk Folkehjelp Horten
- › Aktiv i Norsk Folkehjelp siden 2014

aktivitetene de siste to årene. Under pandemien har 20–25 av medlemmene vært på vakt på vaksinesenter og teststasjon i til sammen 952 timer. For innsatsen fikk de Frivillighetsprisen fra kommunen sommeren 2021.

– Det er hyggelig å bli verdsatt på denne måten. De 10 000 kronene som fulgte med prisen kom også godt med, sier Anders. Jeg tror ikke Norge hadde vært så godt rusta uten dugnaden. Jeg føler at vi har vært med på å overvinne koronaen. Bidratt til at samfunnet åpner opp.

Støtten fra lokalsamfunnet betyr mye fra Anders og de andre i Norsk Folkehjelp Horten.

– Jeg må også skryte litt av den økonomiske støtten vi har fått fra fagforeningene i Horten og Tønsberg de siste åra. Nå går vi i gang med førstehjelpskurs for nye medlemmer og regodkjenning for «gamle» medlemmer i mars. Det er det første store kurset vi har etter gjenåpningen, forteller Anders.

MED FRA STARTEN. Horten-laget ble stiftet 28. desember 1939, og har 146 betalende medlemmer og ett æresmedlem – Ernst Lofstad.

– Mammaen hans var med og stiftet laget, smiler Anders, – og han har vært aktiv i en mannsalder.

Laget har en liten samfunnsgruppe, men det er sanitet og søk og redning som er hovedaktivitetene. De har i nyere tid anskaffet og pusset opp et eget lokale i Horten. Nylig har de bygd en dobbeltgarasje med plass til fem biler. Det ble det behov for etter at de sist høst fikk 180 000 kroner i støtte til innkjøp av en ATV av Gjensidigestiftelsen gjennom FORF-søknaden.

HEDRET: Norsk Folkehjelp Horten fikk kommunens frivill Elise Frantzen, Are Karlsen og Anders Pettersen-Dahl.

– I tillegg har vi to beredskapsambulanser, en mannskapsbil og personbil. I desember begynte vi å avlaste ambulansetjenesten i Vestfold ved å kjøre såkalte grønne turer.

GOD REKKEVIDDE. Norsk Folkehjelp Horten har lang erfaring med å delta i leteaksjoner, oftest etter personer som er demente eller suicidale. Den geografiske beliggenheten og det gode veinettet gjør at Horten enkelt kan dekke et stort område.

– Kjører vi en time fra Horten, er vi i Oslo, Kongsberg eller Skien. Treffer vi riktig ferje, er vi i Moss på en halv time, og i løpet av en halv time til er vi ved svenskegrensa, sier Anders.

MANGE LETEAKSJONER. Når alarmen går i Sør-Øst politidistrikt, er Horten-laget klar til innsats.

– Alt utstyret ligger klart i bilene, og ATV-en står på henger. Det gjelder å bruke kortest mulig tid på forberedelser, fordi den savnede ofte er en person med demens eller som vil begå selvmord, sier Anders.

– Er det noen leteaksjoner som har gjort ekstra stort inntrykk på deg?

ighetspris sommeren 2021. Fra venstre: Mads Larsen, Lena Louise Vinje-Christensen, Ronny Frantzen,

FOTO: NORSK FOLKEHJELP HORTEN

GODT SAMARBEID: Den frivillige innsatsen var stor under koronaberedskapen. Fra venstre: Jan Einar Nornes fra Røde Kors, Anders Pettersen-Dahl fra Norsk Folkehjelp og Vigdis Koren Aass fra Sanitetskvinnene.

FOTO: GJENGANGEREN/JOAKIM TEVELDAL

– Da jeg var helt fersk, ble det gjort et funn av en som hadde tatt livet av seg. Jeg var med på å pakke inn kroppen og overleverte den til begravelsesbilen. Sånt gjør jo inntrykk, men vi som driver med dette vet jo at når vi er ute og leter etter en person med selvmordstanker, er det sannsynlig at vi kan finne en død person.

Innsatsen under leirskredet i Gjerdrum

sitter også fast i bevisstheten.

– Jeg glemmer ikke så lett da vi var inne på sykehjemmet og skulle hurtigevakuere beboerne fordi skredkanten raskt nærmet seg.

MØTE MED PÅRØRENDE. Anders Pettersen-Dahl kan også fortelle om sterke møter med pårørende. Et som gjorde dypt inntrykk var med to brødre som fikk vite at faren deres hadde blitt funnet etter at han hadde tatt sitt eget liv.

– Det er ikke så ofte du opplever at voksne mannfolk bryter sammen i gråt og står og trøster hverandre. Men i alle fall hadde vi funnet pappaen slik at de kunne gå videre i sorgprosessen.

– Hva gjør dere for å bearbeide sterke inntrykk?

– Vi samler oss og prater og kanskje spiser litt sammen. Så møtes vi på huset dagen etter, ordner utstyret og fanger opp om det kanskje er noen som trenger å snakke litt ekstra om opplevelsen. Vi tilbringer mye tid sammen og lærer å tolke hverandres kroppsspråk. Så tar vi opp aksjonen på neste med-

Drømmebilen på plass

Medlemmene i Norsk Folkehjelp Horten har i ett års tid drømt om å få en ny mannskapsbil. En Toyota Land Cruiser fra 2017 med plass til fem falt i smak hos medlemmene. Laget fikk støtte på 100 000 kroner fra Sentralt Sanitetsutvalg [SSU]. De resterende 400 000 ble dekket av oppsparte midler fra koronarelaterte vakter. Nå har mannskapene en bil de kan stole på, og som er tydelig synlig i bybildet.

lemsmøte slik at andre kan forberede seg på hva de kan møte.

TRYGGHET OGSÅ PÅ HJEMMEBANE. Å være utdannet førstehjelper kan komme godt med også utenom aktivitetene i Norsk Folkehjelp, har Anders fått erfare.

– Pappaen min ringte meg for en måned siden klokka seks om morgenen. Han bor alene nå etter at mamma døde for to år siden, og du skjønner at det er noe spesielt når han ringer deg så tidlig. Han hadde våkna i firetida med vondt i brystkassa og stråling utover i armen, og lurte på om jeg kunne komme. Jeg bor bare en kilometer unna, så jeg kasta meg i bilen. Det bar rett ned til sykehuset. Og det var hjerteinfarkt.

– Kanskje du reddet ham?

– Han redda egentlig seg sjøl da han ringte til meg. Jeg gjorde bare det jeg hadde lært i Folkehjelpe. At alle timene med frivillig innsats kan gi uttelling også på hjemmebane, forsterker betydningen av det vi driver med. Det er ikke alle som har en like livreddende hobby.

DRONER:

Suverent supplement

Norsk Folkehjelp var den første frivillige organisasjonen som tok i bruk droner i søk- og redningsarbeid. Laget i Midt-Troms står bak nybrottsarbeidet. – Brukt riktig er droner et fantastisk verktøy, sier Stein Magne Eidissen.

SISSEL FANTOFT [tekst]

ELLEN JARLI [foto]

I mars 2013 mistet tre menn på snøscooter livet i et snøskred i Tromdalen på Senja. Norsk Folkehjelp Midt-Troms deltok i søk- og redningsarbeidet, men på grunn av dårlig vær og fare for nye skred ble søket innstilt etter noen timer.

– Vi var 10 stykker som deltok i aksjonen sammen med Røde Kors og Norske Redningshunder. Tromdalen er v-formet, og forholdene var såpass farlige at det var flaks at ikke redningsmannskaper også ble tatt av skred da vi beveget oss ut, sier Stein Magne.

Han jobber til daglig i Kystvakten, hvor han hadde sett droner demonstrert allerede i 2009.

– Hvis vi hadde hatt droner i Tromdalen kunne vi stått på veien og foretatt risikovurdering og overflatesøk på trygg avstand. Det var bakgrunnen for at jeg begynte å forske litt på hvordan droner kunne tas i bruk i redningstjenesten, forteller han.

Eidissen tok kontakt med en bekjent i modellflymiljøet på Finnsnes, som henviste ham videre til Mats Kongshaug. Han har en lang karriere i Forsvaret bak seg, har drevet med modellfly siden barndommen og hadde også droner som hobby.

– For meg var dette en fin anledning til å bruke hobbyen til noe nyttig, så jeg meldte meg inn i Norsk Folkehjelp Midt-Troms. Høsten 2013 hadde vi den første dronen i lufta, forteller han.

DELER KUNNSKAPEN. Ingen steder i landet dør flere mennesker i snøskred enn i Troms. Norsk Folkehjelp Midt-Troms har valgt å

← **VIKTIG HJELPEMIDDEL:** Ralph Simonsen, Mats Kongshaug og Stein Magne Eidissen i Norsk Folkehjelp Midt-Troms demonstrere bruk av drone, som de har stor kompetanse på å bruke i aksjoner.

prioritere kun søk- og redningsarbeid, og har høy kompetanse på redningsaksjoner i forbindelse med snøskred.

– Vi var den første frivillige organisasjonen som fikk tillatelse fra Luftfartstilsynet til å bruke droner i søk- og redningsaksjoner. Noe av det første vi gjorde var å utarbeide en manual og et undervisningsopplegg for laget, forteller Mats.

Til nå har seks medlemmer i laget sertifikat som dronepiloter, og ytterligere fire er i ferd med å ta kurset.

Ralph, Stein Magne og representanter fra Røde Kors og politiet utarbeider nå en droneveileder i samarbeid med Hovedredningsentralen.

– Det er viktig at alle som driver med søk og redning bruker det samme «stammespråket», understreker Ralph.

SELVBYGD DRONE. I 2021 deltok Norsk Folkehjelp Midt-Troms i 23 aksjoner. Droner ble brukt i ni av dem.

– Vår fremste prioritet er alltid å redde liv. Droner kan være en avgjørende ressurs i visse situasjoner, sier Stein Magne.

I en snøskredaksjon kan droner være eneste mulighet til å finne skadde raskt, spesielt hvis det er fare for nye skred.

– Sikkerheten til redningsmannskapene må alltid ivaretas. Vibrasjonene fra et redningshelikopter kan bidra til å utløse nye skred. En drone kan derimot sendes inn uten problemer – hvis den skulle falle ned kan den hentes til våren, sier Mats.

Den første dronen til Norsk Folkehjelp Midt-Troms bygde Mats og Stein Magne selv.

– Den hadde både autopilot, optisk zoom og et termisk kamera som vi 3D-printet hjemme hos Mats, forteller Stein Magne.

Norsk Folkehjelp Narvik hadde søkt Extra-stiftelsen (i dag Stiftelsen Dam) om midler til et droneprosjekt, men hadde ingen kompetanse selv.

LEDER: Trine Lise Sommerbakk er en av de operative lederne i laget.

– Derfor spurte de oss om hjelp. Vi bygde to og beholdt den ene selv, sier han.

INTEGRERER NY TEKNOLOGI. I 2019 omkom tre svensker og en finne i et snøskred i Tamokdalen i Balsfjord. Norsk Folkehjelp Midt-Troms ble utkalt til redningsaksjonen, men på grunn av dårlig vær tok det to uker før mannskaper kunne ta seg inn i dalen.

– Vi kjente på sterk frustrasjon over å ikke kunne gjøre noe. Etter den aksjonen ble ideen om å videreutvikle bruk av droner revitalisert hos oss, sier Ralph.

Laget sendte inn en søknad til Extra-stiftelsen, og fikk tildelt 300.000 kroner. De kontaktet et firma i Stavanger som utvikler nye dronemodeller basert på deres krav og ønsker.

Resultatet ble den første dronen med integrert skredsøker i Norge.

– De fleste som ferdes i skredutsatte områder har med seg skredsøker. Dronen vår ►

HYPPIGE ØVELSER: Gjennom hyppige øvelser styrker laget sin kompetanse på søk- og redningsarbeid. Fra venstre: Sten André Olsen, Ralph Simonsen, Trine Lise Sommerbakk, Stein Magne Eidissen og Mats Kongshaug

FØRST UTE: Norsk Folkehjelp Midt-Troms var den første frivillige organisasjonen som fikk tillatelse fra Luftfartstilsynet til å bruke droner i søk- og redningsaksjoner.

fanger opp signaler fra disse. Neste steg er å utvikle droner som fanger opp signaler fra mobiltelefoner, sier Stein Magne.

EFFEKTIVT SØKEVERKTØY. Dronepiloten følger dronens ferd på en skjerm. Via en QR-kode kan vedkommende også overføre streamingen til egen mobiltelefon, eller sende den til andre som politiet eller øvrige mannskaper i aksjonen.

– Ved funn kan vi få opp kartreferansene og formidle dem til mannskaper på bakken. En drone redder ikke liv, derfor er vi opptatt av at de skal opereres av mannskaper som også har nødvendig førstehjelpskompetanse, sier Ralph.

Det er ikke bare i skredaksjoner at droner

SNØRAS: Fra planleggingen av aksjonen hvor en soldat ble sperret inne mellom to snøras. Trine Lise Sommerbakk var operativ leder.

FOTO: RALPH SIMONSEN

kan være effektive. Sensorene kan tilpasses ulike typer søk.

– De kan dekke store områder på kort tid, slik at hjelpen kommer raskere frem. Ved søk i vann kan det for eksempel være utfordrende å bruke helikopter, fordi de pisker opp overflaten og gjør sikten håpløs. Vi har flydd over elver mens vannet er så blikkstilte at vi kan telle steinene på bunnen, forteller han.

– Også i fjellet kan droner være et fantastisk verktøy. Hvis vi leter etter en skadd i ulendt «gaupeterreng» kan det ta lang tid før bakkemannskaper finner vedkommende. En drone kan fly over et stort område i løpet av minutter. Selv i tett vegetasjon kan droner være effektive, fordi vi kan kalibrere dem på kroppstemperatur, tilføyer Mats.

Bærebjelke i l

Norsk Folkehjelp Midt-Troms har spesialisert seg på søk og redning, og har solid erfaring fra aksjoner i forbindelse med snøskred. Det er verdifull kompetanse for et lag som dekker Norges mest skredutsatte område.

TEKST: SISSEL FANTOFT [tekst]
ELLEN JARLI [foto]

Norsk Folkehjelp Midt-Troms har hovedkvarter på Finnsnes, og har 87 medlemmer, hvorav 31 er aktive. I 2021 deltok laget i 23 søk- og redningsaksjoner. Laget ble grunnlagt av Vegard Lindbæk i 2011.

– Som ansatt i Norsk Folkehjelp var min første oppgave å etablere et lag i Midt-Troms. Vi hadde vårt første møte i mai 2011, og i august samme år var vi operative, forteller han.

I 2019 ble Vegard valgt til leder av Sentralt Sanitetsutvalg. Til daglig jobber han som assisterende seksjonsleder i ambulansetjenesten på Finnsnes, og har rekruttert flere av sine kolleger til laget. Totalt er ti ansatte i ambulansetjenesten på Finnsnes medlemmer i Norsk Folkehjelp Midt-Troms.

– Det er viktig med gode folk i redningstjenesten, derfor driver vi målrettet rekruttering for å få med personer som kan være med på å utvikle laget. Alle nye som blir med må være lagspillere – det er laget og ikke enkeltpersoner som løser oppdrag, fastslår han.

Aktiviteten i laget har økt betraktelig etter at de flyttet inn i nye lokaler i januar 2021.

– Nå har vi fått en romslig garasje, utstyrlager og bedre møtelokaler. Vi forsøker å samles til temakvelder én gang i uka. Der kjører vi mye av grunnopplæringen innenfor førstehjelp og søk og redning, har sesongbaserte temaer for eksempel om snøskred, og går gjennom utstyr og ulike aksjonsstøtteverktøy, sier Ralph Simonsen.

INNESPERRET MELLOM SNØSKRED. Norsk Folkehjelp Midt-Troms har totalt sju ope-

lokalsamfunnet

NYE LOKALER: I januar 2021 flytte laget inn i nye og mer romslige lokaler i Finnsnes. F.v. Stein Magne Eidissen, Mats Kongshaug, Sten André Olsen, Ralph Simonsen, Trine Lise Sommerbakk og Vegard Lindbæk

rative ledere, hvor Vegard, Ralph og Trine Lise Sommerbakk er de mest aktive. Trine Lise jobber også i ambulansetjenesten på Finnsnes.

– I alle deler av redningstjenesten er det mangel på kvinnelige operative ledere. Jeg har vært med i redningstjenesten i ti år og medlem av Norsk Folkehjelp de tre siste årene, og har sett aksjoner fra alle vinkler. Derfor har jeg et godt grunnlag, sier hun.

Den siste aksjonen hun var operativ leder for fant sted i Tamokdalen i januar, da en

vernepliktig soldat satt i en bil som ble sperret inne mellom to snøskred.

– Det skjedde i et av de mest skredutsatte områdene i vår region, og det var både dårlig vær og svært stor skredfare den dagen. Derfor trykket politiet på «skredknappen» og kalte ut alle ressurser. Vi fikk i oppdrag å dekke området fra sørsida og endte med å få hele aksjonen, siden det var mest aktuelt å gå inn fra vår kant, forteller hun.

Medlemmene i laget brukte flere timer på intensiv planlegging for å finne ut hvordan de tryggest mulig kunne evakuere bilisten uten å sette seg selv i fare. Vegard var med i aksjonen som fagleder skred.

– Vi vurderte å ta oss inn på scooter for å berge soldaten, og så kunne bilen hentes senere. Da været plutselig bedret seg, fant vi likevel ut at det beste var å sende inn Luftambulansen som kunne heise opp bilføreren og få ham ut, sier Trine Lise.

INDRE DRIVKRAFT. Å spisse kompetansen på søk og redning har ført til at laget på Finnsnes er kjent for å levere høy kvalitet i aksjoner de deltar i.

– Det har gjort at vi får flere oppdrag, og ofte er politiets førstevalg ved hendelser i vår region, sier Stein Magne.

Stemningen i klubblokalene er godt, og det er tydelig at medlemmene kjenner hverandre godt.

– Vi blir jo knyttet sammen gjennom opp-

levelser vi deler. Noen har alvorlige undertoner, mens andre har et hyggelig utfall. Vi kjenner hverandre på godt og vondt og i ulike grad av stressede og pressede situasjoner, forteller Ralph.

For Sten André Olsen er det sosiale samværet en viktig motivasjonsfaktor.

– Vi stoler hundre prosent på hverandre, uansett hva som skjer. Samholdet i laget betyr veldig mye, sier han.

En indre drivkraft er viktig for å bli dyktig i rollen som redningsmannskap, mener Stein Magne.

– Hvis du er ute etter oppmerksomhet og skryt, er Norsk Folkehjelp feil plass. Du må ha en motivasjon ut over egne behov. For et par uker siden ble jeg kalt ut til en hjertestans, og imens var det en som spurte sønnen min på åtte år hvor pappa var. «Han er på fjellet, det er heart attack!» var svaret. Etterpå forsøkte jeg å forklare hva som hadde skjedd, sier han.

Til tross for tidvis tøffe tak, veier samholdet i laget og følelsen av å hjelpe pårørende opp for triste omstendigheter.

– Vi er opptatt av å opptre verdig i alle situasjoner, er trygge på hverandre og har gode debriefinger etterpå, legger han til.

TRYGGHET OG STYRKE. Å ha et aktivt lag på et lite sted betyr mye for lokalsamfunnet.

– Lokal tilhørighet er en ekstra dimensjon som ofte øker ansvarsfølelsen og motivasjonen for å gi det lille ekstra. Nettopp det har jeg i årenes løp erfart har preget innsatsen til lokale mannskaper, sier politistasjonssjef Arnold Nilsen i Finnsnes politidistrikt.

Finnsnes er administrasjonssenteret i Senja kommune, og ordfører Tom-Rune Eliseussen forteller at kommunen er stolt vertskap for lokallaget til Norsk Folkehjelp i Midt-Troms.

– Lokallaget utgjør, sammen med andre frivillige organisasjoner, en bærebjelke i vår redningstjeneste. Jeg er imponert over lagarbeidet og dugnadsinnsatsen, og ønsker å gi en hyllest til alle medlemmene som gir av fritida si for å hjelpe andre.

– Dette bidrar også til økt bolyst og tilhørighet, bygger fellesskap og gir gode opplevelser. Det gir trygghet og styrke, fastslår han.

GODT SAMARBERID: Politistasjonssjef Arnold Nilsen og ordfører Tom-Rune Eliseussen er stolt vertskap for Norsk Folkehjelp Midt-Troms.

FOTO: SENJA KOMMUNE

Stor innsats under årets

Tirsdag 11. januar ble det sendt ut farevarsel for snøskred, flom og jordskred i store deler av Norge. I Møre og Romsdal gjorde Norsk Folkehjelps mannskaper seg klar til å møte ekstremværet Gyda.

KIRSTI KNUDSEN [tekst]

Sanitetsleder Rune Toven i Norsk Folkehjelp Nesset er godt fornøyd med innsatsen fra medlemmene da Dokkelva nesten gikk over sine bredder og tre boligområder i bygda Eresfjord måtte evakueres.

– Dagen før hadde vi allerede fått beskjed fra lederen i FORF om at vi frivillige måtte forberede oss på styggvær. Vi skaffa oss raskt oversikt over tilgjengelige mannskaper og hvem som kunne være ledere utover i uka, og klargjorde det vi har av utstyr til bruk både til lands og til vanns, forteller han.

Norsk Folkehjelp Nesset ble stiftet i 1979, og har mange erfarne mannskaper. Sammen med Norsk Folkehjelp Nordmøre, med utgangspunkt i Kristiansund, og det nystartede laget i Hustadvika kan de stille med totalt 60 mannskaper på alarmplanen. De tre

RUNE TOVEN

- › Sanitetsleder Norsk Folkehjelp Nesset, 56 år
- › Beredskapsleder Norsk Folkehjelp Sanitet Møre og Romsdal
- › Redningsmannskap i Norsk Folkehjelp Sanitet i 40 år
- › Utdanna snekker, nå prosjektleder i byggebransjen

første ekstremvær

MATPAUSE: Da ekstremværet Gyda slo til i Eresfjord ble Kavli Moen Gård valgt som evakuerings-senter. Gunnhild Reitan står for maten, Øystein Nerland og Svein Tronsen kommer inn fra vakt for å spise. FOTO: BJØRN MAGNE ØVERÅS

lagene samarbeider om oppdrag, og Rune Toven – som også er beredskapsleder for Folkehjelpa i Møre og Romsdal – er den som stort sett tar imot alarmer fra politiet, Hovedredningssentralen og AMK.

EVAKUERTE INNBYGGERE. På kvelden onsdag 12. januar ringte beredskapsleder Torill Berg i Molde kommune og varslet at Dokkelva hadde vokst én meter i løpet av de siste timene og at et tjuetalls bolighus pluss fritidsboliger i Eresfjord var truet av flommen.

– Vi er generelt vant til mye hardt vær her på Vestlandet, både snø og regn og vind, og kan snu oss fort rundt når alarmen går, sier Rune. – Vi har medlemmer i Eresfjord, og fikk avklart hvem som kunne åpne Kavli Moen Gård, som skulle brukes som evakuerings-senter. I løpet av 30–40 minutter var seks av våre mannskaper på plass der.

Aksjonen ble ledet av politiet, og fra Norsk

Folkehjelps tre sanitetslag i Møre og Romsdal deltok totalt 18 mannskaper.

– Det var i utgangspunktet 61 personer som skulle evakueres fra boligområdene, og lokalkunnskapen kom godt med da vi skulle kartlegge hvor alle befant seg – hvem som var hjemme og hvem som var bortreist. Politiet bisto med å spore opp dem vi ikke klarte å få oversikt over, forteller Rune.

STEINRAS SPERRET HOVEDVEIEN. På Kavli Moen Gård fikk Norsk Folkehjelp i to døgn ansvaret for å drifte mottakssenteret – ta imot og registrere de evakuerte, gjøre nødvendige innkjøp på lokalbutikken og lage alle måltider. Oppdraget ble avsluttet fredag ettermiddag.

– De 44 som ble evakuert hadde fått med seg det meste de trengte hjemmefra. Noen bodde hos venner og slekt i bygda, og 18 bodde på gjestegården, sier Rune.

Natt til torsdag kom det mye regn, og klokka fem på morgenen ble hovedveien fra Eidsvåg inn til Eresfjord stengt på grunn av steinras.

– Lokalt brannvesen sto vakt på veien til de tre boligområdene som ble evakuert ons-

← **FJELL OG KYST:** De frivillige i Norsk Folkehjelp Nesset har allsidig erfaring som spanner fra skip i havsnød på kysten, øversvømte elver til bratte fjell som gir utfordringer året rundt. FOTO:

NORSK FOLKEHJELP NESSET

GYDA: Kåre Inge Nogva og David Andre Bruun fra Norsk Folkehjelp Hustadvika står vakt på veien inn til de tre boligområdene som ble evakuert i Eresfjord. FOTO: BJØRN MAGNE ØVERÅS

dag natt, for å sikre at ingen tok seg inn der. Vi overtok dette vaktholdet torsdag morgen klokka seks. Vi sto også vakt ved den veien som var sperra, så ingen skulle begi seg inn på den. Det er mange i Eresfjord som bruker den veien for å komme seg på jobb i Eidsvåg og Molde.

GODE EVALUERINGER. Hovedveien åpnet igjen først på fredag klokka 12. I mellomtida var det mulig å komme til og fra Eresfjord via en vei gjennom nabokommunen Rauma.

– Mannskapene våre ivaretok sikkerheten til Sivilforsvaret som jevnlig var inne og målte nivået på Dokkelva, og fulgte folk som måtte hjemom og hente medisiner. Vi hadde med samband og kunne få dem raskt ut igjen hvis situasjonen ble farlig. Vi hadde også vår beredskapsambulans med mannskap på plass for å bistå hjemmetjenesten hvis trygghetsalarmen skulle bli utløst av eldre innbyggere som hadde falt eller skadet seg på andre måter.

Gyda forårsaket ikke skader på hus og folk

PÅ Plass: Rune Toven, Svein Olav Vassli, Leif Johan Monsøy, Leif Odden og Kristoffer Christensen på vei inn for å etablere Kavli Moen Gård som evakueringsmottak under Gydas herjinger i Eresfjord. FOTO: BJØRN MAGNE ØVERÅS

i Eresfjord, forteller Rune Toven, og han understreker at god organisering er alfa og omega i alle aksjoner. Denne gangen satt en av mannskapene hjemme og laget ferdig skjema mens andre dro inn til Eresfjord, og da Norsk Folkehjelp kom fram var alt klart til å motta og registrere de evakuerte.

– Våre interne evalueringer og dem vi etterpå hadde med politi og berørte etater i Molde kommune viser at alt fungerte meget godt i Eresfjord. Kommunens nye varslings-system fungerte ikke helt som det skulle, men det blir det nok tatt tak i.

NYTTIG LOKALKUNNSKAP. Medlemmene i Norsk Folkehjelp Nesset er bosatt og lokalkjent i store deler av Nordmøre og Romsdal. Laget har noenogførti godkjente mannskaper i førstehjelp, akutthjelp og søk og redning, ifølge Rune Toven.

– Vi har hovedbase ved Folkehjelpshuset i Eidsvåg, der vi har biler, Argo, snøscootere og utstyr. Vi har også et depot på Skjevik, nærmere Molde, der vi har snøscooter og annet utstyr slik at vi kan gjøre en innsats også i ytre del av Molde kommune.

Hovedoppgaven er å bistå nødetatene under redningsoppdrag og leteaksjoner etter primært turgåere, personer med demens og ved fare for selvmord.

– Vi har også utviklet en snøskredgruppe og en vannredningsgruppe som trår til når fritidsfiskere faller i elva eller båter kantrer på sjøen. Vi har en egen gummibåt, og like før jul kjøpte vi en Rescurunner/vannscooter som gjøre det lett å nå ut til folk i elver, sjø og vann, sier Rune, og forteller at laget også er i gang med å utvikle en bratt og glattgruppe som kan operere i det mer utfordrende terrenget på Nordvestlandet.

– Våre mannskaper fikk et krevende oppdrag i slutten av juli i fjor, da en person gikk seg bort i Trollheimen, i tåke og mørke på det over 1500 meter høye Tårnfjellet. Det gikk 19 timer før vi fikk henta ned vedkommende, da det var et veldig krevende og bratt terreng, med mye ur. Savnede var glad da vi nådde fram til ham utpå natta, smiler Rune.

ØKT INTERESSE. Rune Toven svarer bekræftende på spørsmålet om de merker noen økt interesse for Norsk Folkehjelps arbeid etter store redningsoppdrag.

– Vår innsats etter at cruiseskipet Viking Sky fikk motorstopp i Hustadvika 23. mars

STRABASIØST: På vei ned etter den 19 timer lange redningsaksjonen på Tårnfjellet. Fra venstre Øystein Nerland, Leif Johan Monsøy, Anders Bolme, Arve Varvik og Stian Sandnes. FOTO: NORSK FOLKEHJELP NESSET

2019 fikk stor oppmerksomhet. I august 2021 skjedde nesten samme sak med Hurtigruta, og i september ble det etablert et folkehjelpslag i Hustadvika i en eksplosiv fart. I løpet av noen uker var vi på plass med førstehjelpskurs og kurs i søk og redning.

– Hvordan finansierer dere arbeidet?

– Økonomien er en tøff sak. For å ta det politiske først – vi hadde nok forventet mer fra nye regjeringa, at det skulle bli enklere å få midler til Nødnett og redningstjeneste. De rødgrønne i opposisjon kritiserte den blå regjeringa for at det ikke skjedde noe, og proklamerte at nå skulle det bli så mye bedre. Men vi ser at de er like handlingslamme.

Rune Toven forteller at folkehjelpslagene søker støtte fra lokalt næringsliv og lokale banker, men at de først og fremst holder det gående takket være en enorm dugnadsinnsats fra medlemmenes side.

– Vi har for eksempel sanitetsvakter på utrolig mange idrettsstevner og festivaler, sier han. – Vi utfører også vakthold i andre

sammenhenger, og lager og selger mat for å få råd til skifte ut og å kjøpe nytt utstyr. Nå er vi i gang med å etablere en avtale med nye Molde kommune, der også Nesset kommune gikk inn i 2020.

– Planlegger dere å øke beredskapen framover, med tanke på økende ekstremvær og ødeleggende klimaendringer?

– Det er viktig at Norsk Folkehjelp på landsbasis har satt søkelyset på miljø- og klimakriser – men som sagt er vi er vant til å takle ulike kriser her på Nordvestlandet, og har en god beredskap for dette. Jamfør Viking Sky-katastrofen, der 1373 personer befant seg på en båt som var noen få meter fra å gå rett i strandkanten. Det kunne ha blitt Europas største båtkatastrofe. Og vi kommer til å oppleve store kriser flere ganger i framtida, men vi må takle dem på samme måte som ellers i redningstjenesten, ved hjelp av organisering, hurtig planlegging, hurtig gjennomføring og gode, lokalkjente mannskaper som er forberedt på å rykke ut på kort varsel.

En kveld i beredskapsam

Idet Jørgen melder beredskapsambulansen på vakt, vet han at første oppdrag kommer umiddelbart. Men hva han og makker Camilla skal få bryne seg på i løpet av kvelden, er umulig å forutse.

IDA KROKSÆTER [tekst og foto]

Det er en vinterlig fredagskveld i Oslo. Byen er nedstengt, så de aller fleste er nok hjemme. På veien er det glatt, og i lufta er det snø.

Dette er utgangspunktet for vakta Jørgen Langtangen Gulliksen og Camilla Acklam skal ut på i kveld. To kvelder i uka og hver helg er derfor beredskapsambulanser som bemannes av frivillige ute på veiene i Oslo.

De opererer på de samme systemene som den offentlige ambulansetjenesten, og får oppdragene direkte fra AMK. Vanligvis blir det mellom fem og ni oppdrag i løpet av en vakt.

I kveld skal ett av dem bli et hasteoppdrag.

ERFARING OG KUNNSKAP. De er frivillige, men de er ikke uten trening. Jørgen og Camilla har omfattende kursing bak seg for å få lov til å kjøre beredskapsambulanse, og over flere år har de også opparbeidet seg mye erfaring.

Som en tilleggsberedskap til det offentlige kjører de hovedsakelig såkalte «grønne» turer, der en pasient skal fraktes fra sykehus til sykehjem eller hjem. Men når de først er på vakt, er de også utstyrt for hasteoppdrag og klar for å yte livreddende førstehjelp.

– Det kommer alltid en ambulanse i tillegg til oss hvis det er en alvorlig hendelse. Fordelen vår er at vi alltid er på veien, mens ambulansarbeiderne er på stasjonen mellom oppdragene. Det betyr at vi kan ha litt kortere responstid hvis noe skjer i nærheten av der vi er, sier Jørgen.

PÅ VAKT: Under koronapandemien har ambulansetjenesten i Oslo vært under press og Oslo Universitets om å stille med fast tilleggsberedskap i hovedstaden. I kveld er Camilla Acklam og Jørgen Langtangen Gu

FØLGER PASIENTEN TETT. En beredskapsambulanse er ikke helt lik en vanlig ambulanse, og frivillige har blant annet ikke lov til å gi medisiner. Men bak i bilen kan Camilla overvåke pasientens tilstand ganske tett: Hun kan måle både EKG, blodtrykk og oksygenmetning i blodet. I tillegg har de nalokson, en nesespray som fungerer som motgift ved opioidforgiftninger.

De er også utstyrt med en akuttbag og en fødselsbag som står klar til innsats. Fødselsbagen har de to heldigvis aldri hatt bruk for, forteller de, men akuttbagen skal de komme til å trenge i løpet av kvelden.

VIKTIG JOURNAL. Kveldens første oppdrag er en standard forflytning av pasient, fra legevakta til Ahus. I ambulansen sitter Camil-

ambulansen

sykehus [OUS] har bedt de frivillige organisasjonene
likken på vakt.

la bak med pasienten, mens Jørgen kjører.
De kommuniserer seg imellom på en intern
radio i bilen.

Camilla følger tett med på bevissthets-
nivået til dagens første pasient.

– Hvordan føler du deg? Husker du hva
som skjedde? Har du noen smerter?

Spørsmålene kommer naturlig etter som
Camilla systematisk undersøker pasienten

MANGE OPPDRAG: Denne helga kjørte frivillige beredskapsambulanser 40 timer for AMK Oslo.
De løste til sammen 26 oppdrag.

og fyller ut journalen hun sitter med på fan-
get. Den skal hun overlevere til legen når de
kommer til Ahus.

– Som regel stemmer statusen vi får av
AMK godt, men vi har opplevd at pasienter
har vært mye sykere enn det vi fikk beskjed
om. Det er viktig at vi hele tiden er våkne og
følger med, sier hun.

70 ÅR MED FRIVILLIGHET. I 2022 feirer Norsk
Folkehjelp Oslo 70-årsjubileum for frivillig
ambulansedrift i hovedstaden. 70 år med
frivillige som har tatt på seg slike vakter på
vegne av befolkningen.

– Hva er forskjellen på det offentliges
ambulanser og de frivillige beredskapsam-
bulansene?

– Ambulansearbeidere har lang utdanning,
mer avansert utstyr og medisiner. Vi som
frivillige skal først og fremst avlaste ved å ta
de mindre alvorlige oppdragene, sier Jørgen.

– I tillegg er vi i Norsk Folkehjelp veldig

gode på å tenke hypotermi (nedkjøling); det
har vi fått høre flere ganger. Vi tenker alltid
på å pakke inn pasienten hvis vi er utendørs,
og det blir tydeligvis lagt merke til, sier han.

TETT PÅ MENNESKENE. Dagens andre pasi-
ent blir med fra Ahus og skal fraktes tilbake
til sykehjemmet. Pårørende blir med i bilen.

– Vi kommer veldig tett på mennesker i
denne tjenesten, og det er klart at vi blir
berørt noen ganger, sier Camilla.

Under hele vakta har Jørgen som sjåfør
tett dialog med koordinatoren i AMK. I bilen
har de et nettbrett som også står i de offent-
lige ambulansene.

– Det er veldig viktig for oss at vi er en del
av disse systemene, og vi har et godt sam-
arbeid med OUS. Vi vet hva de forventer av
oss, og de vet hva vi kan tilby dem. Vi har
jevnlig møter og to felles fagsamlinger i løpet
av året, forteller han.

Jørgen, som til daglig jobber som energi-

TETT PÅ: – Å kjøre beredskapsambulanser betyr nære møter med pasienter og pårørende. Vi kommer tett på livene deres der og da, sier Camilla.

montør, kjører beredskapsambulanser tre kvelder i måneden. Camilla jobber på IKEA mens hun studerer, og tar på seg én ambulansevakt i måneden. Dermed har det blitt noen vakter siden de tok beredskapsambulanseskurs i 2017.

– Vi vet hva den andre kan og er trygge på hverandre, sier hun.

Norsk Folkehjelp Oslo har mellom 15 og 20 frivillige som er aktive i denne tjenesten..

MELDING OM HJERTESTANS. Det neste oppdraget skal bli kveldens mest dramatiske. De

er halvveis ut i vakta når det kommer en melding om mulig hjerrestans/overdose. Jørgen og Camilla er ikke langt unna. I snøværet skrus blålysene på, og navigeringen gjennom trafikk og trange gater i Oslo sentrum er utfordrende. De kommer til stedet noen minutter før ambulansen fra det offentlige. Heldigvis er ikke situasjonen så alvorlig som først antatt, og de to slipper å starte hjerte-lunge-redning. De hjelper til å få kontroll på situasjonen før ambulansen kommer og overtar pasienten.

– Vi bruker å få én akutt-tur i løpet av en

vakt, så vi får god trening i å håndtere slike situasjoner, forteller Jørgen.

Denne helga, en gjennomsnittlig pandemihelg i Oslo, kjører frivillige beredskapsambulanser 40 timer for AMK Oslo. De løser til sammen 26 oppdrag.

De frivillige beredskapsambulansene i Oslo og Akershus (som omfatter både Norsk Folkehjelp og Røde Kors) utfører til sammen rundt 4000 oppdrag hvert år.

FAKTA

- › Grønne oppdrag: Bestilte/planlagte oppdrag.
- › Gule oppdrag: Hasteoppdrag som for eksempel brudd eller transport til legevakst.
- › Røde oppdrag: Akutte oppdrag, som hjerrestans.
- › Beredskapsambulansene i Oslo dekker følgende sykehus: Ahus, Romerike, Kongsvinger, Ullevål, Diakonhjemmet, Lovisenberg, Radiumhospitalet, Aker og Bærum.

Møt våre frivillige redningsmannskaper

Norsk Folkehjelp rykker ut umiddelbart når politiet trenger hjelp til å finne noen som er savnet, eller hvis noen har skadet seg på tur. Møt noen av våre frivillige redningsmannskaper og les om hva som driver dem.

Eli

Inger Lise

Kristoffer

Leif-Johan

Lena

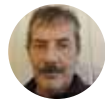
Mads

Magnus

Ragnhild

Svein-Olaf

Tor-Martin

Trine-Lise

Mats

Wenche

Øystein

Stein-Andre

Roger

Skann QR-koden

Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Norsk
Jernbaneforbund

Et godt arbeidsmiljø
og topp sikkerhet
– to sider av samme sak

Norsk Lokomotivmannsforbund

BIOSIRK
NORGE

AAF | Arbeiderbevegelsens
Arbeidsgiverforening

bāma

Skolenes landsforbund
Skuvllaid riikkalihttu | Skoleforbundet i LO

 Fred. Olsen & Co.

LO Media

ANNONSER

Norsk Folkehjelp takker for støtten fra lokale klubber og foreninger

Fellesforbundet

Avd. 57 Nord Rogaland

Fellesforbundet

Avd. 5

Avd. 3

Møre og Romsdal

Fellesforbundet

Avd. 23 Raufoss Jern og Metallarb. Forening

Fellesforbundet

Marinestasjonen

Fellesforbundet

Avd. 19 Sogn & Fjordane Fagforening

Fellesforbundet

Avd. 25 Stavanger

Norsk
Tjenestemannslag

Norsk Medisinaldepot

Fellesforbundet

Avd. 26 Østfold Fagforening

Fellesforbundet

Oslo Grafiske Fagforening

Norsk
Tjenestemannslag

Mattilsynet

Fellesforbundet

Avd. 53 Nordre Nordland og Sør-Troms

Fellesforbundet

Avd. 43 Øvre Buskerud Fagforening

Avd. 91 Bodø

Fellesforbundet

Avd. 108 Innherred Fagforening

FAGFORBUNDET

Frogn

Avd. 15 Innlandet

Fellesforbundet

Avd. 185 Flyarbeidernes Forening

Avd. 21 Fredrikstad

Fellesforbundet

Avd. 29 Søre Sunnmøre

Avd. 40 Kristiansund

Fellesforbundet

Avd. 747 Unionen Fagforening

Fellesforbundet

Avd. 75 Halden Fagforening

ELog IT

Hordaland/Sogn og Fjordane

Elektroarbeidernes Fagforening

Norsk Folkehjelp takker sine hovedsamarbeidspartnere

– fellesskap i hverdagen

OM NORSK FOLKEHJELP

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utvklingsarbeid, humanitær minerydding, sanitet og redningstjeneste, integrering og asyl. Norsk Folkehjelp har mer enn 13 000 medlemmer i Norge og 2200 ansatte i omtrent 30 land.

OM APPELL

Appell er et fagblad for Norsk Folkehjelps medlemmer, ansatte, samarbeidspartnere og støttespillere. Formålet med Appell er å formidle Norsk Folkehjelps synspunkter og bidra til intern og ekstern debatt omkring de standpunkt organisasjonen tar. Appell skal ha en fri og kritisk dekning av Norsk Folkehjelps aktiviteter nasjonalt og internasjonalt og etterstrebe å gi et realistisk bilde av resultatene av Norsk Folkehjelps arbeid og ressursinnsats.

HER FINNER DU OSS:

Norsk Folkehjelps regionkontorer nåes på tlf.: 22 03 77 00

REGION NORD

Postboks 6166,
9291 TROMSØ
regionskontoret.nord@npaid.org

REGION MIDT-NORGE

Olav Tryggvasonsgate 5,
7011 Trondheim
regionskontoret.midt@npaid.org

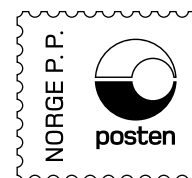
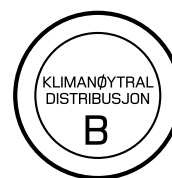
REGION VEST

Lars Hillesgt. 19, 3. etg, 5008 BERGEN
regionskontoret.vest@npaid.org

REGION ØST OG KURSKONTORET

Besøksadresse: Folkets Hus, Hunndalen
Postadresse: Pb 611, 2809 GJØVIK
regionskontoret.ost@npaid.org
kurs@npaid.org

Returadresse:
Norsk Folkehjelp
Postboks 8844, Youngstorget
0028 OSLO

Etter et langt liv er det mye du etterlater deg.

Solidaritet kan være noe av det.

ERNØ Foto: fotografene Lillian & Lena

Gjennom en testamentarisk gave til Norsk Folkehjelp kan du bidra til at solidariteten lever videre etter at du selv har gått bort. Vil du vite mer om hvordan du kan tilgodese Norsk Folkehjelp se www.folkehjelp.no eller ring **22 03 77 00**.

Norsk Folkehjelp